

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ Վ.Վ.Հարությունյան

/Ա.Ա.Հ/

Սրձանագրություն № 1

«28» օգոստոսի 2023 թ.

ԷԻԿ/բ-033, Տնտեսական և սոցիալական աշխարհագրություն **ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ**
Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝	101801.00.6, սերվիս <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր՝	101801.01.6, սերվիս <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան՝	սերվիսի բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>
Ամբիոն՝	Էկոնոմիկայի, իրավունքի և կառավարման <i>/ամբիոնի լրիվ անվանումը/</i>
Ուսուցման ձևը՝	առկա <i>/առկա, հեռակա/</i>
Կուրս/կիսամյակ	1-ին / 1-ին
Դասախոս՝	<u>Ռաֆայել Հարությունյան</u> <i>/անուն, ազգանուն/</i> Էլ. հասցե r.harutyunyan80@inbox.ru

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1.	Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում	3
2.	Դասընթացի նպատակը և խնդիրները	3
3.	Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները	4
4.	Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները	4
5.	Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների	5
6.	Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը	6
7.	Ուսումնական աշխատանքները տեսակները	6
8.	Դասավանդման մեթոդներ	8
9.	Ուսումնառության մեթոդները	9
10.	Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը .	.
11.	Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ	.
12.	Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ	.
	12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ	.
	12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ	..
	12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	.
	12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ	.
13.	Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում	.
14.	Գնահատում	.
	14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում	.
	14.2. Հարցաշար	.
	14.3. Գնահատման չափանիշներ	.
15.	Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ	.

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Տնտեսական և սոցիալական աշխարհագրություն» դասընթացը կարևորվում է կառավարում բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է 101801.01.6 կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է.

- տնտեսության տարածքային զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:
- արտադրողական ուժերի զարգացման չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- աշխարհագրական դիրքի, աշխատանքի աշխարհագրական բաժանման, մասնագիտացման. համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- տնտեսության ներուժի վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Սովորեցնել տնտեսական աշխարհագրության ուսումնասիրման տեսական հիմքերը:
- Բացատրել արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռքբերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել տնտեսության տարածքային կազմակերպման բնագավառում հետազոտություններ, ուսումնասիրություններ և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել տարածքի տնտեսական ներուժը:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները

«Տնտեսական աշխարհագրություն» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների դպրոցական ծրագրով նախատեսված աշխարհագրական գիտելիքների, տնտեսագիտության տեսություն առարկայի իմացություն, գործնականում գիտելիքի կիրառման հմտությունների առկայությունը

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը² և /կամ կոմպետենցիաները.

4.1. Գիտելիք

4.1.1. Գիտելիք և իմացություն

«Տնտեսական աշխարհագրություն» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. Իմանա տնտեսության տարածքային տեղաբաշխման օրինաչափությունների, սկզբունքների և գործոնների տեսական հիմունքները,
2. իմանա առարկայի ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի վերլուծության, համադրման, անալիզի և սինթեզի հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա գնահատել օբյեկտի տարածային զարգացման առանձնահատկությունները,
6. կարողանա ստացված գիտելիքի շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա)Շնորհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

- ԳԿ1** վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,
- ԳԿ4** մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,
- ԳԿ9** խնդիրների լուծում,
- ԳԿ10** որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

- ՀԳԿ1** գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,
- ՀԳԿ2** հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,
- ՀԳԿ3** սովորելու ունակություն,
- ՀԳԿ8** ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ)Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

- ԱԿ2** հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,
- ԱԿ4** ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,
- ԱԿ6** կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,
- ԱԿ11** տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,
- ԱԿ14** տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

Լրացվում է «Առարկայի նկարագրի մշակման ռազմավարության» կոմպետենցիաների ցանկին համապատասխան:

4.2 Հմտություններ

4.2.1. Գիտելիքի և իմացության կիրառում

- Կարող է գնահատել միկրո- և մեզոմիջավայրի ազդեցությունը օբյեկտի տեղաբաշխման և զարգացման վրա:
- Կարող է մասնագիտական խնդիրների լուծման նպատակով արդյունավետ գնահատել տնտեսաաշխարհագրական դիրքի ազդեցությունը:
- Կարող է մշակել ծառայությունների ոլորտին առնչվող տարբեր ծրագրեր և մասնակցել դրանց իրագործման միջոցառումներին:
- Կարող է վերլուծել տարածքի բնատեսուրսային ներուժը:
- Կարող է իրականացնել տարածքի համալիր ուսումնասիրություն՝ բիզնեսի զարգացման տեսանկյունից:

4.2.2. Հաղորդակցման, S2S և տվյալների հետ աշխատելու կարողություններ

- Կարող է կատարել տեղեկատվության հավաքման, պահպանման և մշակման աշխատանքներ, ինչպես նաև մասնագիտական խնդիրների լուծման նպատակով օգտվել ժամանակակից տեղեկատվական տեխնոլոգիաներից:
- Կարող է իրականացնել հետազոտություններ կառավարչական զանազան խնդիրներ լուծելու նպատակով, ինչպես նաև վերլուծել դրանց արդյունքները:
- Կարող է պատրաստել զեկուցումներ և ներկայացնել հետազոտությունների արդյունքներ:

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Տնտեսական և սոցիալական աշխարհագրություն» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել սերվիս մասնագիտական գործունեության ընթացքում, մասնագիտական հետազոտության լաբորատորիաներում աշխատելու, նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և կառավարման բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

---

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Առկա ուսուցման համակարգ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	3 կրեդիտ/120 ժամ	

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	20	
Գործնական աշխատանք		
Մեմինար պարապմունք	22	
Լաբորատոր աշխատանք		
Ինքնուրույն աշխատանք	78	
Ընդամենը	120	
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	ստուգարք	

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:
- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային զրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և

⁴ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:

- **Մեմինար պարապմունքները** խմբային պարապմունքների հիմնական տեսակներից է, որի ընթացքում ուսանողը սովորում է բանավոր շարադրել նյութը, պաշտպանել իր տեսակետները և եզրահանգումները: Մեմինարի ընթացքում ուսանողները քննարկում, պատասխանում են թեման, զեկույցները և ռեֆերատները, որոնք հանձնարարել է դասախոսը:

Մեմինարին պատրաստվելու համար անհրաժեշտ է ուսումնասիրել հիմնական և լրացուցիչ գրականություն տվյալ թեմայով: Գրականության ուսումնասիրությունից և համառոտագրումից հետո պետք է կազմել պլան՝ բանավոր պատասխանի համար, ապա մտածել ելույթի բովանդակության հարցադրումների և պատասխանների մասին:

- **Լաբորատոր աշխատանքները** նպաստում են տեսական նյութի առավել լավ յուրացմանը և ամրապնդմանը: Լաբորատոր աշխատանքները նպատակ ունեն ամրապնդելու ուսումնասիրվող թեմաների տեսական դրույթները, ուսանողներին ուսուցանելու փորձարարական հետազոտությունների մեթոդները, հաղորդելու ինքնուրույն վերլուծության, տվյալների ամփոփման, լաբորատոր սարքավորումների, համակարգիչների, սարքերի, էլեկտրոնային ծրագրերի հետ աշխատելու փորձ և հմտություններ: Լաբորատոր աշխատանքն անցկացման համար ուսանողը պարտավոր է ուսումնասիրել թեմային վերաբերող տեսական նյութը (դասախոսություն, համապատասխան գրականություն) և փորձի, հետազոտության մեթոդալուծիան:

Դասախոսի հսկողությամբ ուսանողը իրականացնում է փորձը, հետազոտությունը, գրանցում է արդյունքները և կատարում (գրանցում) համապատասխան եզրակացություն

- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:

Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են՝

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Աշխատանքային տետր** – նախատեսված է ուսանողների ինքնուրույն աշխատանքների համար և թույլ է տալիս գնահատել ուսումնական նյութի յուրացման աստիճանն ուսանողների կողմից

8. Դասավանդման մեթոդներն են՝⁶ հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, *թեմատիկ սեմինար*, սեմինար-բանավեճ, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, ուսուցում գործողությամբ (action learning),

⁵ Թողել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

⁶ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն, գործարար խաղեր:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են**⁷՝ մտքերի քարտեզագրում, թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակտրիթների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

---

⁷ Ներկայացված են օրինակներ: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների⁸.

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասախոսություն	սեմինար պարապմունք	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	«Տնտեսական աշխարհագրություն» առարկայի էությունը, կապը մյուս գիտությունների հետ Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման սկզբունքները և գործոնները: Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափությունները*:	2		4		8
2.	ԱԴ, ԱԱԲ, շրջան և շրջանացում հասկացությունները:	2		2		8
3	Քաղաքների ձևավորման նախադրյալները, դրանց տարածային տիպերը և ֆունկցիոնալ բաժանումը:	2		2		8
4	Աշխարհի ընդերքի ռեսուրսների գնահատականը	2		2		8
5	Աշխարհի բնկաչության տեղաբաշխումը և տարաբնակեցումը:	2		2		8
6	Համաշխարհային տնտեսության ձևավորման փուլերը և զարգացման միտումները: Արդյունաբերություն:	2		2		8
7	<Կանաչ հեղափոխություն>-ը զարգացող երկրներում:	2		2		8
8	ԳՏՀ ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսության վրա:	2		2		8
9	Տնտեսության գլոբալացում: Համաշխարհային տրանսպորտ:	2		2		8
10	Աշխարհաքաղաքականության էությունը և հիմնական տեսությունները:	2		2		6
ԸՆԴԱՄԵՆԸ		20		22		78

⁸ Նման է օրացուցային պլանին

11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ս. Մելքումյան Ընդհանուր տնտեսական աշխարհագրություն,	Երևան 2004
2	Մ. Մանասյան, Ռ. Մարգարյան տնտեսական աշխարհագրություն	Երևան 2005
3.	Е. В. Вавилова Экономическая и социальная география мира,	М. 2004
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	В. Максаковский «Социально-экономическая география мира», том 1,2,	М 2006
2	В. Вольский «Социальная экономическая география зарубежных стран»,	М2010
3	В. Завьялова «Социально-экономическая гегография мира в таблицах»,	М 2019
4	Экономическая география : учебник и практикум для академического бакалавриата / Я. Д. Вишняков [и др.] ; под общей редакцией Я. Д. Вишнякова. — Москва : Издательство Юрайт,	М 2019
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	https://institutiones.com/download/books/1244-ekonomicheskaya-geografiya.html	
2.	https://catalog.tsuab.ru/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=451431	

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող Հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն ⁹
1.	Տնտեսական և սոցիալ-քաղաքական աշխարհագրության առարկան, ուսումնասիրման մեթոդները, կապը մյուս գիտությունների հետ:	<ul style="list-style-type: none"> Առարկայի էությունը, դերը հասարակական աշխարհագրության համակարգում: Սոցիալ-քաղաքական աշխարհագրության ուսումնասիրման հիմնական մեթոդները և կապը մյուս գիտությունների հետ: 	2	ՊԳ1

⁹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

2.	Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափությունները, սկզբունքները և գործոնները:	<ul style="list-style-type: none"> • Արտադրության տեղաբաշխման սզբունք, գործոն և օրինաչափություն հասկացությունները: • Մասնագիտացում, կոոպեռացում, դիվերսիֆիկացում, սիմպլիֆիկացում, համակենտրոնացում հասկացությունները: • Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափությունները, դրանց դրական և բացասական կողմերը սոցիալիստական և շուկայական տնտեսության պայմաններում: 	2	ՊԳ1
3.	Աշխարհագրական դիրքը, որպես տնտեսական, սոցիալ-քաղաքական աշխարհագրության հիմնական բախկացուցիչ:	<ul style="list-style-type: none"> • Սահմանվում է ԱԴ հասկացությունը: • ԱԴ-ի հիմնական տարրատեսակները՝ ֆիզիկաաշխարհագրական, քաղաքաաշխարհագրական, տնտեսաաշխարհագրական, տրանսպորտաաշխարհագրական դիրք և այլն: • ՏԱԴ-ի ազդեցությունը երկրների զարգացման վրա: • ԱԴ-ի տարածական դրսևորումները: • Աշխատանքի հասարակական բաժանման էությունը, դրա իրականացման դրդապատճառները: • ԱԱԲ-ի իրականացման նախապայմանները և դրա վար ազդող գործոնները: • Աշխատանքի ներշրջանային, միջրջանային և միջազգային բաժանման էությունը: 	2	ՊԳ1
4	Աշխարհի ընդերքի ռեսուրսների գնահատականը	<ul style="list-style-type: none"> • Գնահատել համաշխարհային ռեսուրսների՝ վառելիքային, մետաղային, ոչ մետաղային • Նշել դրանց տեղաբաշխման և արդյունահաման առանձնահատկությունները 	2	ՊԳ1
5	Աշխարհի բնկաչության տեղաբաշխումը և տարաբնակեցումը:	<ul style="list-style-type: none"> • Ներկայացնել աշխարհի բնկաչության թվաքանակը, շարժը • Վերլուծել խտաբնակ արեալների ձևավորման նախադրյալները • Ներկայացնել տարաբնակեցման համակարգի արդի վիճակը և զարգացման միտումները 	2	ՊԳ1
6	Համաշխարհային տնտեսության էությունը, ձևավորման և	<ul style="list-style-type: none"> • Համաշխարհային տնտեսություն հասկացության էությունը 		ՊԳ1

	զարգացման փուլերը:	<ul style="list-style-type: none"> • ՀՄ-ի զարգացման պատմական ուղին և կրած փոփոխությունները: • Համաշխարհային տնտեսության զարգացման մոդելները: 		
7	Տնտեսական մասնագիտացում հասկացության էությունը, երկների մասնագիտացման նախադրյալները:	<ul style="list-style-type: none"> • Մասնագիտացման էությունը, առաջացման նախապայմանները և դրա կապը ԱԱԲ-ի հետ: • Երկրների մասնագիտացման և համաշխարհային տնտեսությունում ինտեգրման փոխադարձ կապը: 	2	ՊԳ1
8	ԳՏՀ էությունը, դրա ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսության վրա:	<ul style="list-style-type: none"> • ԳՏՀ էությունը, դրա իրականացման նախապայմանները, զարգացած և զարգացող երկրներում: • ԳՏՀ և համաշխարհային տնտեսության զարգացման փոխադարձ կապը: 	2	ՊԳ1
9	Գլոբալացման էությունը և դրա ազդեցությունը տնտեսության վրա:	<ul style="list-style-type: none"> • Գլոբալացում հասկացության առավել հայտնի սահմանումները: • Գլոբալացման դրական և բացասական ազդեցությունը երկրների տնտեսությունների վրա: 	2	ՊԳ1
10	Աշխարհաքաղաքականություն հասկացության էությունը և հիմնական տեսությունները:	<ul style="list-style-type: none"> • Աշխարհաքաղաքականության էությունը և դրա հիմնական բաղկացուցիչները, • աշխարհաքաղաքական դաշտ, • գծեր, • սահմաններ, • ազգային անվտանգություն, • ազգային ռազմավարություն, մրցակցություն, • շրջան և այլն: • Աշխարհաքաղաքական առավել հայտնի դպրոցների՝ բրիտանական, ճապոնական, ամերիկյան մոտեցումները: 	2	ՊԳ1

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող Հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուզման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Տնտեսական և սոցիալ-քաղաքական աշխարհագրության առարկան, ուսումնասիրման մեթոդները, կապը մյուս գիտությունների հետ:	<ul style="list-style-type: none"> Առարկայի էությունը, դերը հասարակական աշխարհագրության համակարգում: Սոցիալ-քաղաքական աշխարհագրության ուսումնասիրման հիմնական մեթոդները և կապը մյուս գիտությունների հետ: 	4	բանավոր	ՊԳ1
2.	Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափությունները, սկզբունքները և գործոնները:	<ul style="list-style-type: none"> Արտադրության տեղաբաշխման սզբունք, գործոն և օրինաչափություն հասկացությունները: Մասնագիտացում, կոոպերացում, դիվերսիֆիկացում, սիմպլիֆիկացում, համակենտրոնացում հասկացությունները: Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափությունները, դրանց դրական և բացասական կողմերը սոցիալիստական և շուկայական տնտեսության պայմաններում: 	2	բանավոր	ՊԳ1
3	Աշխարհագրական դիրքը, որպես տնտեսական, սոցիալ-քաղաքական աշխարհագրության հիմնական բախկացուցիչ:	<ul style="list-style-type: none"> Սահմանվում է ԱԴ հասկացությունը: ԱԴ-ի հիմնական տարրատեսակները՝ ֆիզիկաաշխարհագրական, քաղաքաաշխարհագրական, տնտեսաաշխարհագրական, տրանսպորտաաշխարհագրական դիրք և այլն: ՏԱԴ-ի ազդեցությունը երկրների զարգացման վրա: ԱԴ-ի տարածական դրսևորումները: Աշխատանքի հասարակական բաժանման էությունը, դրա իրականացման 	2	բանավոր	ՊԳ1

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

		<p>դրդապատճառները:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ԱԱԲ-ի իրականացման նախապայ-մանները և դրա վար ազդող գործոնները: • Աշխատանքի ներշնչանային, միջրջանային և միջազգային բաժանման էությունը: 			
4	Աշխարհի ընդերքի ռեսուրսների գնահատականը	<ul style="list-style-type: none"> • Գնահատել համաշխարհային ռեսուրսների՝ վառելիքային, մետաղային, ոչ մետաղային • Նշել դրանց տեղաբաշխման և արդյունահաման առանձնահատկությունները 	2	բանավոր	ՊԳ1
5	Աշխարհի բնկաչության տեղաբաշխումը և տարաբնակեցումը:	<ul style="list-style-type: none"> • Ներկայացնել աշխարհի բնկաչության թվաքանակը, շարժը • Վերլուծել խտաբնակ արեալների ձևավորման նախադրյալները • Ներկայացնել տարաբնակեցման համակարգի արդի վիճակը և զարգացման միտումները 	2	բանավոր	ՊԳ1
6	Համաշխարհային տնտեսության էությունը, ձևավորման և զարգացման փուլերը:	<ul style="list-style-type: none"> • Համաշխարհային տնտեսություն հասկացության էությունը • ՀՄ-ի զարգացման պատմական ուղին և կրած փոփոխությունները: • Համաշխարհային տնտեսության զարգացման մոդելները: 	2	բանավոր	ՊԳ1
7	Մասնագիտացում հասկացության էությունը, երկրների մասնագիտացման նախադրյալները:	<ul style="list-style-type: none"> • Մասնագիտացման էությունը, առաջացման նախապայմանները և դրա կապը ԱԱԲ-ի հետ: • Երկրների մասնագիտացման և համաշխարհային տնտեսությունում ինտեգրման փոխադարձ կապը: 	2	բանավոր	ՊԳ1, ԼԳ1
8	ԳՏՀ էությունը, դրա ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսության վրա:	<ul style="list-style-type: none"> • ԳՏՀ էությունը, դրա իրականացման նախապայմանները, զարգացած և զարգացող երկրներում: • ԳՏՀ և համաշխարհային տնտեսության զարգացման փոխադարձ կապը: 	2	բանավոր	ՊԳ1, ԼԳ1
9	Գլոբալացման էությունը և դրա ազդեցությունը	<ul style="list-style-type: none"> • Գլոբալացում հասկացության առավել հայտնի սահմանումները: • Գլոբալացման դրական և բացասական 	2	բանավոր	ՊԳ1, ԼԳ1

	տնտեսության վրա:	ազդեցությունը երկրների տնտեսությունների վրա:			
10	Աշխարհաքաղաքականություն հասկացության էությունը և հիմնական տեսությունները:	<ul style="list-style-type: none"> • Աշխարհաքաղաքականության էությունը և դրա հիմնական բաղկացուցիչները, • աշխարհաքաղաքական դաշտ, • գծեր, • սահմաններ, • ազգային անվտանգություն, • ազգային ռազմավարություն, մրցակցություն, • շրջան և այլն: • Աշխարհաքաղաքական առավել հայտնի դպրոցների՝ բրիտանական, ճապոնական, ամերիկյան մոտեցումները: 	2	բանավոր	ՊԳ1, ԼԳ1

12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	<i>Թեմա</i>	Ուսումնասիրվող հարցեր	<i>Ժամաքանակ</i>	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹¹
1.					
2.					

12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

¹¹ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ¹²	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹³
1.	Աշխարհի քաղաքական քարտեզի ձևավորման փուլերը	Ներկայացնել աշխարհի քաղաքական քարտեզի կրած փոփոխությունները 20-21-րդ դարերում	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1
2.	Աշխարհի քաղաքական քարտեզի արդի վիճակը	Իրականացնել քարտեզագրական աշխատանք	<u>Աշխատանք ուրվագծային քարտեզով</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1
3.	Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափությունները, սկզբունքները և գործոնները:	լուսաբանել արտադրության տեղաբաշխման սզբունք, գործոն և օրինաչափություն հասկացությունները: Մեկնաբանված են մասնագիտացում, կոոպեռացում, դիվերսիֆիկացում սիմպլիֆիկացում, համակենտրոնացում հասկացությունները::	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1

¹² Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը

¹³ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն

4	Աշխարհագրական դիրքը, որպես տնտեսական, սոցիալ-քաղաքական աշխարհագրության հիմնական բախկացուցիչ:	սահմանվում է ԱԴ հասկացությունը Լուսաբանված է ՏԱԴ-ի ազդեցությունը երկրների զարգացման վրա: Քննարկված են ԱԴ-ի տարածական դրսևորումները:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1
5	Աշխատանքի աշխարհագրական բաժանում ԱԱԲ:	Վերլուծված է ԱԱԲ-ի իրականացման նախապայմանները և դրա համար անհրաժեշտ պայմանները: Քննարկված է աշխատանքի ներշրջանային, միջրջանային և միջազգային բաժանման էությունը:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1
6	Համաաշխարհային տնտեսության էությունը, ձևավորման և զարգացման փուլերը:	Սահմանվում է համաաշխարհային տնտեսություն հասկացությունը, վերլուծվում է նրա զարգացման պատմական ուղին և կրած փոփոխությունները:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1
7	Շրջան տերմինի էությունը, տնտեսական շրջանի դերը երկրի տնտեսական համակարգում Տնտեսական շրջանացման էությունը:	Լուսաբանված են շրջանների առանձնացման մոտեցումները ռուսական և եվրոպական գիտնականների մոտ: Վերլուծված են տնտեսական շրջանների ձևավորման պատճառները և շրջանացման դերը երկրի տնտեսական համակարգում:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1

8	Տնտեսական մասնագիտացում հասկացության էությունը, երկների մասնագիտացման նախադրյալները:	Մասնագիտացման առաջացման նախապայմանները և դրա կապը ԱԱԲ-ի հետ: Քննարկված է երկրների մասնագիտացման և համաշխարհային տնտեսությունում ինտեգրման փոխադարձ կապը:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1, ԼԳ1
9	Տնտեսական մասնագիտացում հասկացության էությունը, երկների մասնագիտացման նախադրյալները:	Քննարկվում են ենթակառուցվածքների հիմնական տիպերը՝ արտադրական, սոցիալական, սպասարկող:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1, ԼԳ1
10	ԳՏՀ էությունը, դրա ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսության վրա:	Քննարկվում են ԳՏՀ առաջացման նախադրյալները, կրած փոփոխությունները 20-րդ դարի 2-րդ կեսում: Վերլուծված են համաշխարհային տնտեսության ճյուղային կառուցվածքի փոփոխությունը ԳՏՀ ազդեցությամբ:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1
11	Գլոբալացման էությունը և դրա ազդեցությունը տնտեսության վրա:	Քննարկված են անդրազգային կորպորացիաների դերակատարության գործոնները գլոբալացման համակարգում: Վերլուծված է գլոբալացման ազդեցությունը զարգացող և զարգացած երկրների վրա:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1

	Աշխարհաքաղաքականություն հասկացության էությունը և հիմնական տեսությունները	Քննարկվում են՝ աշխարհաքաղաքական դաշտ, տարածաշրջան, սահմաններ, ազգային անվտանգություն, ազգային ռազմավարություն, էքսպանսիա, մրցակցություն հասկացությունները և աշխարհաքաղաքական հիմնական դպրոցները:	<u>Ռեֆերատ</u>	Սահմանված գրաֆիկով	Գրավոր	ՊԳ1
--	--	--	----------------	--------------------	--------	-----

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹⁴

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Մարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹⁴ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁵:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը 40 միավոր:
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (առկա ուսուցման համակարգում՝ ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, հեռակա ուսուցման համակարգում՝ քննություն և ստուգարք՝ առավելագույնը՝ 40 միավոր):
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

«

---

¹⁵«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	101801.00.6 Սերվիս <i>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</i>
Կրթական ծրագիր`	101801.01.6 Սերվիս <i>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը/</i>
Որակավորման աստիճան`	սերվիսի բակալավր <i>/բակալավր, մագիստրատուրա/</i>

Վանաձոր 2023

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ԷԿ/Բ- 033 Տնտեսական և սոցիալական աշխարհագրություն			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	3 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	1-ին տարի, 1-ին կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	42	Դասախոսություն	20
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	22
	Ինքնուրույն	78		
	Ընդամենը	120		
Ստուգման ձևը	Ստուգարք			
Դասընթացի նպատակը	<ul style="list-style-type: none"> • տնտեսության տարածքային զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին: • արտադրողական ուժերի զարգացման չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: • աշխարհագրական դիրքի, աշխատանքի աշխարհագրական բաժանման, մասնագիտացման. համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից: • տնտեսության ներուժի վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում: 			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Իմանա տնտեսության տարածքային տեղաբաշխման օրինաչափությունների, սկզբունքների և գործոնների տեսական հիմունքները, 2. իմանա առարկայի ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները <p><i>Կարողություն</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում, 1. կարողանա գնահատել օբյեկտի տարածային զարգացման առանձնահատկությունները, 2. կարողանա ստացված գիտելիքի շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ: <p><i>Հմտություն</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. տիրապետի վերլուծության, համադրման, անալիզի և սինթեզի հետազոտության մեթոդներին, 			

<p>Դասընթացի բովանդակությունը</p>	<p>Թեմա 1 «Տնտեսական աշխարհագրություն» առարկայի էությունը, կապը մյուս գիտությունների հետ Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման սկզբունքները և գործոնները: Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման օրինաչափություններ*: Թեմա 2 ԱԴ, ԱԱԲ, շրջան և շրջանացում հասկացությունները: Թեմա 3 Քաղաքների ձևավորման նախադրյալները, դրանց տարածային տիպերը և ֆունկցիոնալ բաժանումը: Թեմա 4 Աշխարհի ընդերքի ռեսուրսների գնահատականը Թեմա 5 Աշխարհի բնկաչության տեղաբաշխումը և տարաբնակեցումը: Թեմա 6 Համաշխարհային տնտեսության ձևավորման փուլերը և զարգացման միտումները: Արդյունաբերություն: Թեմա 7 «Կանաչ հեղափոխություն»-ը զարգացող երկրներում: Թեմա 8 ԳՏՀ ազդեցությունը համաշխարհային տնտեսության վրա: Թեմա 9 Տնտեսության զլոբալացում: Համաշխարհային տրանսպորտ: Թեմա 10 Աշխարհաքաղաքականության էությունը և հիմնական տեսությունները:</p>
<p>Գնահատման մեթոդները և չափանիշները</p>	<p>15. Գնահատում Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը, ▪ իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգաբաժնի և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման: <p>Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹⁶:</p> <p>15.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Գործնական, սեմինար և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում ուսանողի ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և

¹⁶«Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.),

	<p>գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը 40 միավոր:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր, ▪ դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (առկա ուսուցման համակարգում՝ ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ առավելագույնը գումարային 40 միավոր, հեռակա ուսուցման համակարգում՝ քննություն և ստուգարք՝ առավելագույնը՝ 40 միավոր): ▪ ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:
<p>Գրականություն</p>	<p>Պարտադիր՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Ս. Մելքումյան Ընդհանուր տնտեսական աշխարհագրություն, Երևան 2004 2.Ս. Մանասյան, Ռ. Սարգսյան տնտեսական աշխարհագրություն, Երևան 2005 3.Е. В. Вавилова Экономическая и социальная география мира, М. 2004 <p>Լրացուցիչ՝</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Â. Îàèñàéîâñéé «Ñîðèàèüîí-ýéîíîè÷-âñéàý ãâîãðàðèý èðà», òî 1,2, М. 2006 2.Â. Âîëüñéé «Ñîðèàèüîíàý ýéîíîè÷-âñéàý ãâîãðàðèý çàððàáæîóð ñòðàí», М. 2010 3.Â. Çààüýéîàà «Ñîðèàèüîí-ýéîíîè÷-âñéàý ãâîãðàðèý èðà à ðààéèðàð», М. 2019 4.Экономическая география : учебник и практикум для академического бакалавриата / Я. Д. Вишняков [и др.] ; под общей редакцией Я. Д. Вишнякова. — Москва : Издательство Юрайт, М. 2019